

דף מא ע"א

להרפא

האם מותר לילד לקחת תרופת ריטלין בשבת, כדי שיוכל ללמוד ב"אבות ובנים"

שאלה ילדים שרופאים קבעו שכדי שיצליחו להתרכז בלימודם, הם צריכים לקחת ריטלין, ויש לשאול מה הדין לגבי שבת, כאשר האב רוצה ללמוד עם בנו, באבות ובנים, וכשהילד לא לקח את התרופה, אינו יכול להתרכז, האם מותר לתת להם את התרופה?

תשובה גזרו חז"ל שלא לעשות מעשה רפואה בשבת, גזירה שמא יבא לשחוק סממנים ויעבור על איסור טוחן, ולכן אין לקחת תרופות בשבת, ואיסור זה נאמר רק למי שיש לו מיחושים, אך אינם חזקים שצריך לשכב עבור כך במטה, אבל מי שחולה כל גופו, או שצריך לשכב במטה מחמת המיחוש, הגם שאין בו סכנה, מותר לקחת תרופה בשבת.

כמו כן מי שהוא בריא לגמרי ואין לו מיחוש, מותר לו לקחת תרופה, כמו שכתב השו"ע (סימן שכח סל"ז) שאפילו דבר שאינו מאכל ומשקה של בריאים, ואסור לאכלו ולשתותו לרפואה, היינו דוקא למי שיש לו מיחוש והוא מתחזק והולך כבריא, אבל אם אין לו שום מיחוש מותר, עכ"ד. ולכאורה לפי זה היה מקום להתיר לקחת תרופת ריטלין בשבת, כיון שהלוקחו אינו סובל ממיחושים והוא כבריא לכל דבריו. אמנם כתב המשנ"ב (שם ס"ק קכ) בשם המג"א שהיתר זה הוא רק כאשר אוכל ושותה לרעבונו ולצמאונו, אבל אם הוא אוכל זאת כדי לחזק מזגו אסור אפילו לבריא גמור.

אך יש מקום להתיר לקחת את הכדור כדי שיוכל להתרכז וללמוד, וזאת על פי מה שכתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סימן קח) שאם מותר לומר לעכו"ם לעשות איסור דרבנן לצורך מצוה, מטעם דהוי שבות דשבות במקום מצוה, כ"ש שמותר לקחת תרופה לצורך מצוה, וזאת על פי מה שמבואר ברדב"ז (ח"ג סימן תרמ) שאיסור שחיקת סממנים, קל יותר מאשר איסור אמירה לנכרי באיסור דרבנן.

עוד יש מקום להתיר, על פי מה שכתב רבינו שלמה קלוגר בספרו ספר החיים (סימן שכח סעיף לז) שתרופה שלאחר שחיקתה דרוש עדיין לבשלה, מותר לקחת בשבת, שאין לגזור שמא לאחר שישחוק סממנים, יבא בשבת ויבשל,

כי הכל יודעים שאסור לבשל, והמהרש"ם בספרו דעת תורה, הביא לזה ראייה, מהתוס' בחולין (דף יד ע"א ד"ה מחתכין) שליכא למיחש שמא יתלוש אלא בפירות האילן שהם קלים להשיר, ועוד דאדם מתאוה להם ושוכח, אבל בדבר שבעי מרא וחצינא לא חיישינן. ובענינו הדבר קל יותר, שתרופה כזאת גם אם ירצה לשחקה אינו יודע כיצד עושין זאת.

ובן כתב בספר קצות השלחן להגר"ח נאה (ח"ז סימן קלד) דגזירה שחיקת סימנים קיל טפי בזמננו כיון שעכשיו אין בקיאין בשחיקת סממנים, והרפואות נעשות בבתי מרקחות ועפ"י פקודת הרופאים, ודומה למש"כ הרמ"א (סימן שלט ס"ג) לענין הגזירה דשמא יתקן כלי שיר, דלדידן דאין אנו בקיאין לעשות כלי שיר לא שייך למגזר, והמג"א (סימן שלח סק"א) צירף סברא זו לסניף להתיר לפתוח את הפרוכה שתלוי עליו פעמונים.

והנה אם רוצה ללמוד עם ילד שהוא פחות מגיל בר מצוה, נראה שיש עוד צד גדול להקל, וזאת על פי מה שכתב הביאור הלכה (סימן שמג) בשם הרשב"א והר"ן שמותר לספות לקטן בידים דבר שהוא אסור מדרבנן כשהוא צריך לכך. ועל פי זה התיר רע"א ליתן לתינוק חומש וסידור שישא לבית הכנסת [במקום שאין עירוב] לצורך עצמו להתפלל ולשמוע קריאת התורה. וכ"ש בנידון דידן כאשר הקטן צריך את התרופה כדי ללמוד, שמותר לספות לו איסור בידים.

לאת תרופה לילד בשבת, כדי שיקום יבש

שאלה ישנם ילדים שלא נגמלים מהרטבת לילה, וצורכים תרופה בשם מינרין, כל ערב, האם מותר להשתמש בליל שבת בתרופה זו על מנת לקום יבשים בשבת בבוקר?

תשובה הנה בנוגע לקחת תרופת 'מינרין' לילד המרטיב בלילה נראה שנוסף על ההיתר שהבאנו לעיל בתרופת ריטלין, יש כאן עוד מקום גדול להתיר משום כבוד הבריות, שילד הקם בבוקר, והוא רואה את מטתו רטובה, הרגשתו הוא רעה מאד, ובפרט עם יש לו אחים ואחיות, שרואים זאת, אין לך בוש גדולה מזו, וחז"ל התירו איסור מוקצה משום כבוד הבריות, (כמבואר בסימן שכב) וכ"ש איסור לקחת תרופה, שהוא קל יותר מאשר איסור אמירה לנכרי באיסור דרבנן.